

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de wetenschappen en technologie

Masterthesis

Wat is het effect op het klasklimaat als de leerlingen mee inspraak krijgen in het opstellen van het klasbeleid

Rachel De Souter

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de wetenschappen en technologie, afstudeerrichting wetenschappen

PROMOTOR :

Prof. dr. Katrien STRUYVEN

COPROMOTOR :

dr. Mario GIELEN

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2023
2024

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de wetenschappen en technologie

Masterthesis

Wat is het effect op het klasklimaat als de leerlingen mee inspraak krijgen in het opstellen van het klasbeleid

Rachel De Souter

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de wetenschappen en technologie, afstudeerrichting wetenschappen

PROMOTOR :

Prof. dr. Katrien STRUYVEN

COPROMOTOR :

dr. Mario GIELEN

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Wat is het effect op het klasklimaat als de leerlingen mee inspraak krijgen in het opstellen van het klasbeleid.

Rachel De Souter

Promotor: Prof. Dr. Katrien Struyven, Dr. Mario Gielen
Educatieve master wetenschappen en techniek verkort traject LIO

2023

2024

Samenvatting

Een mogelijke oorzaak van het lerarentekort in Vlaanderen is mogelijks te wijten aan het gedrag van de leerlingen (Declerck & Omeij, 2002-2003). Het is een belangrijke taak van de leerkracht om het gedrag van de leerlingen onder controle te houden, hierbij is een goed klasbeleid zeer belangrijk. Maar wat vinden leerlingen een goed klasbeleid? Tijdens dit onderzoek wordt er onderzocht of het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van de klasregels en gevolgen van het volgen/breken van deze regels een positief effect heeft op het klasklimaat. Het onderzoek werd uitgevoerd in de klassen 5DA-BT en T3CM6 tijdens het schooljaar 2023-2024. De klasregels en gevolgen die van kracht waren tijdens de lessen chemie werden opgesteld in samenspraak met de leerlingen via een kringgesprek tijdens de eerste week van het schooljaar. Vervolgens werd er onderzocht wat de effecten waren van het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van de klasregels/gevolgen door een bevraging uit te voeren bij deze leerlingen via Microsoft Forms. Uit deze bevraging is gebleken dat leerlingen het fijn vinden om inspraak te krijgen in het opstellen van het klasbeleid omdat ze dan het gevoel krijgen dat ze gehoord worden en dat er rekening met hen wordt gehouden. Ook ontstaat er zo een betere band tussen de leerlingen en leerkracht. Een bijkomend positief aspect is dat er minder discussies ontstaan tussen de leerlingen en de leerkracht tijdens het overtreden van klasregels. Een heel belangrijk aandachtspunt tijdens het opstellen van het klasbeleid is dat de leerlingen voldoende ondersteuning krijgen van de leerkracht en dat ze een vertrekpunt krijgen om regels te verzinnen of aan te passen. Nadien moet de leerkracht nog voldoende aandacht geven aan de formulering van het klasbeleid. Indien dit allemaal goed wordt uitgevoerd, zal het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van het klasbeleid een positief effect hebben op het klasklimaat.

Inhoud

Samenvatting	ii
Lijst met afkortingen	v
1 Literatuurstudie	6
1.1 <i>Heersende problematiek binnen het onderwijs</i>	6
1.2 <i>Klasklimaat</i>	6
1.3 <i>Belang van klasmanagement en regels</i>	6
1.4 <i>Het belang van klasregels binnen klasmanagement</i>	7
1.5 <i>Strategieën voor het opstellen van klasregels</i>	8
1.5.1 <i>Het aantal klasregels</i>	8
1.5.2 <i>Leerlingen betrekken bij het opstellen van regels</i>	8
1.5.3 <i>Het positief en specifiek verwoorden van regels</i>	8
1.5.4 <i>De regels duidelijk tentoonstellen</i>	9
1.5.5 <i>De klasregels aanleren aan de leerlingen</i>	9
1.5.6 <i>Positieve en negatieve gevolgen</i>	9
1.6 <i>Effect van klasregels</i>	10
2 Onderzoeksopzet en methode	11
2.1 <i>Vooronderzoek</i>	11
2.2 <i>Methode</i>	11
2.2.1 <i>Klas keuzes</i>	11
2.2.2 <i>Opstellen van de regels</i>	12
2.2.3 <i>Evaluatie van de klasregels</i>	12
2.2.4 <i>Aanpassing van de klasregels</i>	13
3 Resultaten	14
3.1 <i>Resultaten vooronderzoek</i>	14
3.1.1 <i>Klasafspraken</i>	14
3.1.2 <i>Bevinding leerling</i>	15
3.1.3 <i>Zelfreflectie</i>	16
3.2 <i>Resultaten klassikaal opstellen van klasregels</i>	17
3.2.1 <i>Klasregels</i>	17
3.2.2 <i>Het opstellen van de klasregels</i>	19
3.2.3 <i>Het toepassen van de klasregels</i>	20

4	Bespreking.....	23
4.1	<i>Vooronderzoek.....</i>	23
4.2	<i>Bevinding leerlingen.....</i>	23
4.3	<i>Zelfreflectie</i>	25
5	Conclusie.....	27
6	Referenties.....	28
7	Bijlagen.....	30
7.1	<i>Bevraging leerlingen vooronderzoek</i>	30
7.2	<i>Bevraging leerlingen opstellen en hanteren van klasregels</i>	33
7.3	<i>Creatief document.....</i>	36
	7.3.1 Sjablonen.....	36
	7.3.2 Instructieblad leerkracht	41

Lijst met afkortingen

- T3CM5: TSO 5de middelbaar richting chemie
- T3IW6: TSO 6de middelbaar richting industriële wetenschappen
- 5DA-BT: Dubbele finaliteit 5de middelbaar richting biotechnologische en chemische technieken

1 LITERATUURSTUDIE

1.1 Heersende problematiek binnen het onderwijs

De daling van onderwijskwaliteit is de laatste tijd een actief onderwerp. Uit onderzoek blijkt dat het lerarentekort dat er vandaag de dag heerst een negatief effect heeft op de onderwijskwaliteit (IDP 2022: Onderwijskwaliteit daalt waar er leraren tekort zijn, 2023). Er kan gesteld worden dat het oplossen van het lerarentekort een positief effect kan hebben op de onderwijskwaliteit. Om het lerarentekort op te lossen, is het belangrijk om de oorzaak van het lerarentekort te kennen.

Declerck en Omeij (2002-2003) hebben onderzocht wat de voornaamste reden is voor het lerarentekort. Uit de resultaten werd geconcludeerd dat er meerdere redenen zijn waarom leerkrachten stoppen of waarom mensen niet in het onderwijs willen beginnen. Een belangrijke reden is de mentaliteit van de leerlingen. Het is dus belangrijk dat de mentaliteit van de leerlingen verbeterd wordt, zodat er weer meer mensen kiezen voor een carrière in het onderwijs.

Tijdens deze thesis wordt onderzocht hoe het gedrag van de leerlingen in de klas positief beïnvloed kan worden. Om dit te kunnen beantwoorden, wordt eerst onderzocht wat het gedrag van de leerlingen beïnvloedt.

1.2 Klasklimaat

Een klasklimaat heeft betrekking op hoe leerlingen de groep ervaren en welke sfeer daar heerst. Het gaat simpelweg om hoe zij alles beleven (ExpertiseCentrum Hoger Onderwijs (UniversiteitAntwerpen),, 2020). Er zijn twee aspecten die belangrijk zijn voor een positief klasklimaat. Als eerste is het belangrijk dat de docent een goede band heeft met de leerlingen en dat de leerlingen onderling ook goed met elkaar opschieten, dit is het sociale aspect. Daarnaast is er het lesgeven zelf, de didactische kant. Een positieve sfeer ontstaat als de leeromgeving goed is en de lessen effectief zijn. Zo'n positieve omgeving zorgt niet alleen voor beter leren, maar maakt ook dat iedereen zich prettig voelt in de groep (Struyven, et al., 2022).

1.3 Belang van klasmanagement en regels

Een belangrijk aspect voor het bevorderen van de leerprestaties en het sociaal-emotioneel leren van de leerlingen is het klasmanagement dat gehanteerd wordt. Klasmanagement verwijst naar de strategieën, vaardigheden en technieken die leraren gebruiken om een effectieve en efficiënte leeromgeving voor hun leerlingen te creëren en te behouden (Korpershoek, Harms, de Boer, van Kuijk, & Doolaard, 2016). Een goed klasmanagement zal een positief klasklimaat bevorderen (Struyven, et al., 2022). Een klasmanagement omvat een verscheidenheid aan activiteiten, zoals het stellen van duidelijke instructies en

verwachtingen zowel op gedrag als op leerprestaties, het creëren van een positief leerklimaat door het geven van positieve feedback en het aanpakken van wangedrag,... .

Korpershoek, Harms, de Boer, van Kuijk en Doolaard (2016) beschreven vijf acties die ondernomen kunnen worden om een kwaliteitsvol klasmanagement te bereiken, met name: (a) Het ontwikkelen van een zorgzame en ondersteunende relatie tussen leerkracht en leerling en leerlingen onderling is de eerste actie, (b) het implementeren van een duidelijke organisatie en instructies die het studeren optimaliseren, (c) zorgen voor een hoge betrokkenheid van leerlingen op vlak van leren, (d) er voor zorgen dat leerlingen voldoende ondersteuning krijgen om sociale vaardigheden te ontwikkelen en (e) passende sancties gebruiken voor het bijsturen van gedragsproblemen bij leerlingen.

1.4 Het belang van klasregels binnen klasmanagement

Zoals hierboven aangehaald is een goed klasmanagement van essentieel belang voor het creëren van een goede en veilige leeromgeving. Om bovenstaande actie (b) en (e) te behalen, helpt het gebruik van klasregels. Klasregels bestaan uit expliciete uitspraken die gedragsverwachtingen formuleren. Deze klasafspraken helpen om een voorspelbaar en georganiseerd onderwijs- en leeromgeving te ontwikkelen (Gable, Hester, Rock, & Hughes, 2009). Ze zorgen voor een gestructureerde en georganiseerde klasomgeving, verminderen gedragsproblemen, bevorderen respect, verantwoordelijkheid, sociale vaardigheden en het leerproces. Daarom is het belangrijk om duidelijke, haalbare en respectvolle klasregels op te stellen en deze consequent en rechtvaardig toe te passen (Ingemarson, Rosendahl, Bodin, & Birgegård, 2019)

Het formuleren van gedragsverwachtingen in de vorm van klasafspraken, en de integratie ervan in een routinematige aanpak dat gebruik maakt van een beloningssysteem en consequentie, blijken het negatief gedrag van leerlingen te verminderen (Ingemarson, Rosendahl, Bodin, & Birgegård, 2019)(Alter & Haydon, 2017).

Klasregels kunnen ook helpen om conflicten in de klas te verminderen of te voorkomen. Als leerlingen weten wat er van hen wordt verwacht en welke gedragsnormen er gelden, is de kans kleiner dat er conflicten ontstaan tussen leerlingen onderling of tussen de leerkracht en de leerlingen (Ingemarson, Rosendahl, Bodin, & Birgegård, 2019). Het gebruik van klasregels geeft nog andere positieve effecten. Zo geven klasregels leerlingen duidelijkheid over wat er van hen wordt verwacht, wat zorgt voor een gestructureerde omgeving. Dit kan helpen om de klas georganiseerd te houden en de leerkracht kan zich meer focussen op het lesgeven (Bicard, 2000).

Om ervoor te zorgen dat de klasafspraken van nut zijn en een positief effect hebben op het gedrag van de leerlingen, moeten deze klasafspraken zorgvuldig worden opgesteld. Alter en Haydon (2017) hebben een review opgespeld dat een overzicht geeft over een aantal aspecten waar zorgvuldig moet worden over nagedacht tijdens het opstellen van klasregels.

1.5 Strategieën voor het opstellen van klasregels

Alter en Haydon (2017) zijn opzoek gegaan naar welbepaalde karakteristieken van klasregels worden aangehaald in empirische bronnen. Zo zijn er zeven karakteristieken aanwezig bij het opstellen van klasregels, namelijk:

1. Het aantal regels
2. Leerlingen betrekken bij het opstellen van regels
3. Regels positief verwoorden
4. Regels specifiek verwoorden
5. Regels duidelijk tentoonstellen
6. Regels leren aan de leerlingen
7. Gevolgen aan het overtreden van de regels koppelen.

1.5.1 Het aantal klasregels

Volgens Alter en Haydon (2017), is het aantal klasregels dat best wordt gehanteerd niet duidelijk uit onderzoek. Waar wel een consensus over bestaat is dat minder regels effectiever is dan veel regels. Alter en Haydon (2017) adviseren op basis van hun overzichtsstudie / systematische reviewstudie dat het aantal klasregels best tussen drie en zeven ligt.

1.5.2 Leerlingen betrekken bij het opstellen van regels

Bicard (2000) stelt voor om leerlingen mee te betrekken bij het opstellen van de klasregels, door als leerkracht eerst een basislijst op te stellen van de belangrijkste regels en de leerlingen vervolgens deze lijst te laten aanvullen of deels aan te passen. Door leerlingen te betrekken bij het opstellen van klasregels, is er een grotere waarschijnlijkheid dat leerlingen deze regels zullen volgen dan wanneer de regels gewoon worden opgelegd (Alter & Haydon, 2017). Ook zal de eigenheid en verantwoordelijkheid van de leerlingen hierdoor bevorderd worden (Bicard, 2000).

1.5.3 Het positief en specifiek verwoorden van regels

Tijdens het opstellen van klasregels is het belangrijk dat de regels duidelijk en specifiek zijn. In plaats van te zeggen 'kom binnen en maak je klaar voor de les' is het beter om het als volgt te verwoorden: 'kom binnen, zet je neer en neem je cursus'. Dit geeft duidelijk weer wat de leerling moet doen, hierdoor worden overtredingen van de regels door onwetendheid vermeden (Anderson & Spaulding, 2007). Ook is het effectiever als klasregels het gewenst gedrag beschrijven in plaats van het ongewenst gedrag. Het is voor discussie vatbaar indien een leerling fluistert tijdens de les of de regel 'niet praten tijdens de les' wordt overtreden, aangezien niet gespecificeerd staat dat ze niet mogen fluisteren. Om zulke misinterpretaties te vermijden kan de regel beter als volgt worden verwoord: 'tijdens de les ben je stil en let je op' (Anderson & Spaulding, 2007). Dit voorkomt verkeerde interpretaties van de regels. Dit geeft duidelijk weer welk gedrag wenselijk is in plaats van welk gedrag niet is toegestaan, wat zal resulteren in minder discussies.

1.5.4 De regels duidelijk tentoonstellen

Het zichtbaar maken van de opgestelde klasregels heeft een positief effect op het volgen van de klasregels. Het zichtbaar maken van de klasregels kan op verschillende manieren gebeuren. De klasregels kunnen zichtbaar gemaakt worden door deze in de klas op te hangen. Het is gepast om elke leerling een kopie te geven van de klasregels, zodat ze bij hun lesmateriaal worden gestoken (Alter & Haydon, 2017).

Waar bijkomend rekening mee moet gehouden worden tijdens het zichtbaar maken van de klasregels, is de begrijpbaarheid voor iedereen. Dit wil zeggen dat er moet nagedacht worden of het uitschrijven van de regels in woorden de beste optie is, of dat het eventueel beter is om de regels op een visuele manier (via cartoons, pictogrammen, ...) duidelijk te maken (Alter & Haydon, 2017). Deze laatste optie kan voornamelijk gebruikt worden in basisscholen of in klassen met leerlingen die de schooltaal nog leren.

1.5.5 De klasregels aanleren aan de leerlingen

Om te zorgen dat de leerlingen de klasregels volgen, is het belangrijk dat de klasregels worden aangeleerd aan de leerlingen. Volgens Alter en Haydon (2017) zijn er verschillende methodes om de klasregels aan de leerlingen te leren. Zo stelt Bicard (2000) voor om de leerlingen in het begin van het schooljaar een poster te laten maken van de klasregels en de consequenties. Vervolgens moet gedurende de eerste twee of drie dagen na het implementeren van de regels, de regels gedurende vijf minuten overlopen worden doormiddel van voorbeelden of rollenspel. Deze methodiek voor het aanleren van de regels kan vervolgens verder gebruikt worden tijdens de eerste maandag van de maand of na een schoolvakantie om de regels even terug op te frissen.

Een andere methode voor het aanleren van klasregels wordt voorgesteld door Anderson en Spaulding (2007). Zij stellen voor dat klasregels op dezelfde manier worden aangeleerd als academische vaardigheden. Om dit te verwezenlijken kan de leerkracht beginnen met het overlopen van elke regel en het onderbouwen van de regel met de grondgedachten. Vervolgens worden de regels verder toegelicht met voorbeelden, deze voorbeelden kunnen zowel door de leerkracht als leerlingen worden gegenereerd.

1.5.6 Positieve en negatieve gevolgen

Het implementeren van gevolgen en straffen bij het overtreden van klasregels wordt aangeduid als een sleutelement in klasmanagement (Alter & Haydon, 2017). Het is belangrijk om te zorgen dat er correct gevolg wordt gegeven aan overtredingen. Het toewijzen van een ongepaste straf of gevolg kan de ongewenste situatie doen escaleren (Bicard, 2000). Om dit te vermijden is het belangrijk om een vooraf bedacht plan op te stellen. Hierdoor wordt er vermeden dat er op het moment van de overtreding een reactie of straf moet worden bedacht. Het vooraf opstellen van straffen en gevolgen geeft als voordeel dat deze niet worden opgesteld met emoties zoals woede, boosheid of irritatie en dat er ook voldoende is nagedacht over het effect van de straf. Hierdoor is de kans groter dat de straf een positief effect zal hebben op het gedrag van de leerling (Koenig, 2007). Ook vermelden Simonsen, Fairbanks, Briesch, Myers & Sugai (2008) dat het aangewezen

is om deze mogelijke gevolgen te delen met de leerlingen zodat ze weten wat ze kunnen verwachten indien ze het gewenst gedrag niet naleven.

1.6 Effect van klasregels

Uit de literatuur blijkt dat leerkrachten meer en meer tijd moeten spenderen in het bijsturen van het gedrag van leerlingen. Deze tijd gaat ten koste van de leertijd, wat een negatief effect heeft op het leerrendement van de leerling (Del Guercio, 2011). Tijdens deze masterproef wordt er onderzocht wat het effect is op het klasklimaat indien de leerlingen mee inspraak krijgen in het opstellen van het klasbeleid. Meer specifiek wordt er nagegaan of leerlingen instaat zijn om goede klasregels en gevolgen op te stellen, en of dit een positief effect heeft op het gedrag van de leerlingen.

2 ONDERZOEKSOPZET EN METHODE

2.1 Vooronderzoek

Om de probleemstelling, zijn leerlingen instaat om goede klasregels op te stellen, te bekrachtigen werd er naast een literatuuronderzoek ook voorafgaand aan het uitvoeren van het onderzoek al een individuele bevraging gedaan bij leerlingen van het vijfde jaar van de richting chemie over het klasmanagement en de klasregels die ik hanteerde tijdens het schooljaar van 2022-2023. Deze bevraging werd gedaan via microsoftforms, de verwerking van de resultaten werd ook via microsoftforms uitgevoerd. Uit het vooronderzoek bleek dat elke klas nood heeft aan andere klasafspraken en dat er op voorhand al gevolgen moeten gekoppeld worden aan het overtreden van een klasafpraak. Op basis van deze resultaten werd het onderzoeksopzet en de methode ontwikkeld voor het verdere onderzoek.

2.2 Methode

2.2.1 Klas keuzes

Het onderzoek werd uitgevoerd in twee klassen tijdens het schooljaar 2023-2024. Onderstaande tabel geeft meer info weer over de twee klassen. De klassen die chemie als hoofdvak hebben werden gekozen om deel te nemen aan het onderzoek, omdat ik in deze klassen veel uren kom en omdat klasmanagement tijdens deze uren zeer belangrijk is omdat leerlingen de leerstof vaak als moeilijk ervaren.

Tabel 1: Informatie over de klassen die hebben meegewerkt tijdens het onderzoek

Richting	leerjaar	Klas	Aantal leerlingen	Aantal lesuren per week*	Opmerkingen
Chemie TSO	6 ^{de} jaar	T3CM6	9	4	Dit zijn dezelfde leerlingen die ook de bevraging voor het vooronderzoek hebben ingevuld tijdens het schooljaar 2022-2023.
Biotechnologische en chemische technieken DA-affiniteit	5 ^{de} jaar	5DA-BT	19	6	

* De hoeveelheid lesuren dat ik wekelijks geef aan deze leerlingen.

2.2.2 Opstellen van de regels

Het opstellen van de klasregels verliep in twee fasen. In de eerste fase kregen de leerlingen een vragenlijst die ze individueel moesten invullen. Het doel van deze vragenlijst was om de leerlingen bewust te maken van hun sterke en zwakke punten met betrekking tot leren en het volgen van lessen. Tegelijkertijd werden ze aangemoedigd, met behulp van het beantwoorden van open vragen, om na te denken over welke aspecten zij als cruciaal beschouwden om succesvol te leren en deel te nemen aan lessen.

Tijdens de tweede fase werden vervolgens de klasregels opgesteld, dit gebeurde in 4 stappen.

In de eerste stap werd van elke leerling verwacht dat ze, gebaseerd op hun persoonlijke lijst met sterke en zwakke punten, drie klasregels formuleerden die nauw aansloten bij hun individuele zwaktes. Dit had tot doel regels op te stellen die hen zouden ondersteunen bij hun persoonlijke groei, met name in de gebieden waarin ze zichzelf wilden verbeteren.

Nadat de leerlingen hun persoonlijke regels hadden opgesteld, volgde de tweede stap, waarin ze ongeveer vijf minuten de tijd kregen om deze regels te bespreken met hun buurman of buurvrouw. Het doel van deze stap was om eventuele nieuwe inzichten te krijgen in bepaalde regels en deze aan te passen.

Daarna verzamelde de hele klas zich in een kring voor de derde stap. Tijdens deze stap deelden de leerlingen hun individuele klasregels met de hele groep onder sturing van de leerkracht. Om de regels zichtbaar te maken voor iedereen, werden ze op het bord geschreven. Hierbij werd extra aandacht besteed aan de regels die meerdere keren werden genoemd, aangezien dit aangaf welke regels voor de meerderheid van de klas van groot belang waren.

De vierde en laatste stap omvatte het gezamenlijk selecteren van drie tot vijf regels die uiteindelijk dienden als de officiële klasregels, en hieraan een gevolg te koppelen bij het overtreden van deze regel. Dit besluit werd genomen in samenspraak met alle leerlingen en de leerkracht. In gevallen waar er geen consensus was of wanneer er geen passende regels naar voren kwamen, werden enkele suggestieregels geïntroduceerd om als inspiratie te dienen. Op deze manier werd ervoor gezorgd dat de uiteindelijke klasregels representatief waren voor de hele groep en werden gedragen door de leerlingen.

De officiële regels werden op smartschool geplaatst zodat de leerlingen deze regels ten alle tijden kunnen raadplegen.

2.2.3 Evaluatie van de klasregels

De evaluatie van de klasregels bestond uit 2 luiken, namelijk het opstellen van de klasregels en het toepassen van de klasregels. Elk luik wordt zowel door mezelf als leerkracht en door de leerlingen geëvalueerd. De evaluatie van de klasregels en gevolgen voor de leerlingen werd gedaan met behulp van een zelf opgemaakte microsoftforms, de verwerking van de resultaten werd ook via microsoftforms uitgevoerd. De vragen die gesteld werden waren bewust gesloten vragen omdat leerlingen open meningsvragen vaak als moeilijk ervaren.

Ikzelf evalueerde de klasregels en de gevolgen op basis van haalbaarheid, toepasbaarheid, nuttigheid, Bij de leerlingen werden volgende bevestigingen uitgevoerd:

- Bevraging over het opstellen van de klasregels
- Tussentijdse bevraging na 2 maanden over de klasregels en gevolgen. Op basis van deze bevraging werden de klasregels ook aangepast.

2.2.4 Aanpassing van de klasregels

Op basis van de tussentijdse bevraging bij de leerlingen en op basis van de bevindingen van mezelf werd beslist welke klasregels en of gevolgen aanpassing nodig hadden. De aanpassing werd in samenspraak met de leerlingen gedaan via een kringgesprek en een mentimeter om zo een overzicht te krijgen van de mening van elke leerling.

3 RESULTATEN

3.1 Resultaten vooronderzoek

3.1.1 Klasafspraken

De klasafspraken voor de klas T3CM5 werden in het begin van het schooljaar opgesteld door mezelf en meegedeeld aan de leerlingen. Vervolgens werden deze klasafspraken op smartschool geplaatst, zodat de leerlingen de klasafspraken terug konden raadplegen indien nodig. Tabel 2 geeft de klasafspraken weer die werden opgesteld voor de klas T3CM5 voor het schooljaar 2022-2023.

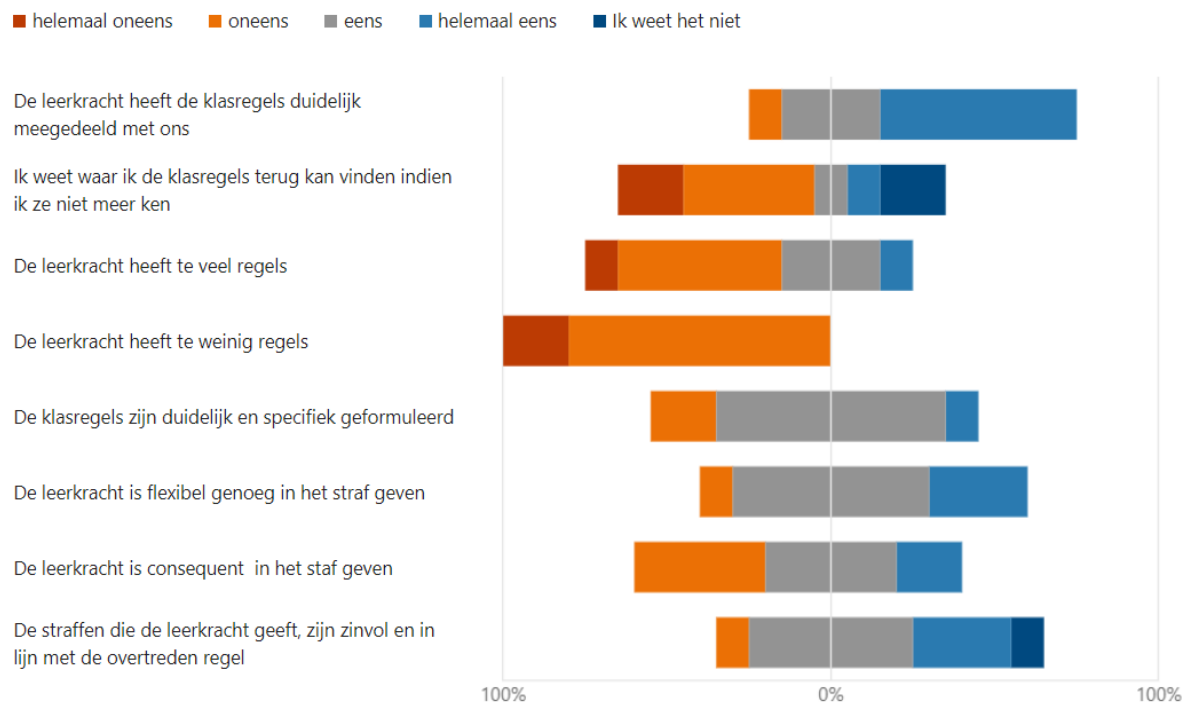
Tabel 2: Klasafspraken van het schooljaar 2022-2023

-
- **Je plaatst je GSM in het GSM hotel.**
 - *Eten en drinken tijdens de les is verboden (**enkel water is toegestaan**).*
 - *Zorg dat je op tijd bent, ben je te laat dan ga je naar de PD.*
 - *Wanneer ik les geef, let je op. Wanneer er oefeningen gemaakt worden mag je deze al fluisterend met je buur maken (tenzij anders vermeld).*
 - **Test: iedereen gaat automatisch apart zitten.** Indien dit niet mogelijk is, duid de leerkracht aan welke leerlingen apart moeten zitten.
 - *Taak/verslag: Te laat, is te laat. Je krijgt nog een kans om je taak tegen het einde van de dag door te sturen naar mij, indien de taak nog later wordt afgegeven **kan je nog maar maximaal 80% halen**. Heb ik de taak niet ontvangen, dan heb je nul.*
 - *Je hebt elke les je cursus en periodiek systeem bij.*
 - *Bij afwezigheden tijdens test: test inhalen in toetsenklas. Toetsenklas wordt in agenda geplaatst, **jullie sturen bevestigingsmail naar de leerkracht**.*
-

3.1.2 Bevinding leerling

Tijdens het einde van het schooljaar 2022-2023 werd via een google forms een individuele bevraging gedaan bij leerlingen van de klas T3CM5 (in totaal 10 leerlingen) over de klasafspraken die werden gehanteerd tijdens de lessen die ikzelf gaf. Figuur 1 geeft de antwoorden van de eerste vraag van de bevraging weer.

1. Hoe sta jij tegenover de klasregels van de leerkracht? (0 punt)

Figuur 1: Resultaten van bevraging leerlingen T3CM5 schooljaar 2022-2023 vraag 1

Deze resultaten geven volgende bevindingen weer:

- De leerlingen vinden dat de regels in het begin van het schooljaar goed werden meegedeeld, maar dat het niet duidelijk was waar de klasregels teruggevonden konden worden. Ook vonden de leerlingen dat de regels over het algemeen wel duidelijk en specifiek geformuleerd waren, maar hier zit zeker nog ruimte ter verbetering aangezien er ook enkele leerlingen zijn die vinden dat de regels niet duidelijk en specifiek geformuleerd zijn.
- Uit de bevraging kan er geen eenduidige consensus gehaald worden over het aantal klasregels. In totaal waren er 8 klasregels, een minderheid van de leerlingen vond dit aantal te veel. Het merendeel van de leerlingen vond dit aantal niet te veel en ook niet te weinig.
- De antwoorden van de leerlingen met betrekking tot straf zijn minder in maat met elkaar. Het merendeel van de leerlingen vinden dat de leerkracht voldoende flexibel is in het straf geven, wat als gevolg heeft dat 40% van de leerlingen vindt dat de leerkracht niet voldoende consequent is in het straf geven. De leerlingen vinden wel dat de leerkracht zinvolle straffen geeft.

3.1.3 Zelfreflectie

De klasregels werden opgesteld eind augustus 2022, dit was dus voor het begin van het schooljaar. Deze klasregels waren niet klas specifiek, want deze regels werden ook nog gebruikt door andere klassen dan T3CM5. Al snel was duidelijk dat niet elke regel van toepassing was voor elke klas. Zo was het voor de klas 6de jaar industriële wetenschappen (T3IW6) niet noodzakelijk om de GSM in het GSM hotel te plaatsen omdat deze leerlingen tijdens de les hun GSM zelf al in hun boekentas lieten. Voor de klas T3CM5, was deze regel dan weer wel van toepassing omdat deze leerlingen toch wat meer werden afgeleid door hun GSM. Uit dit voorbeeld ontstaat de eerste bevinding, namelijk:

Klasafspraken zijn klasafhankelijk en moeten worden afgestemd per klas.

Een volgende bevinding die tijdens het schooljaar duidelijk werd, was dat er geen consequenties aan het breken van een klasafpraak hingen. Er werd nog vaak gegeten en gedronken in de klas, zowel door de 'brave' als door de 'stoute' leerlingen. Ook bleek praten tijdens de les door leerlingen een frequent probleem. Als leerkracht heb ik op het overtreden van deze klasregels tijdens het schooljaar nooit een straf gegeven. Dit kan mogelijks verklaard worden doordat er op voorhand niet voldoende werd nagedacht over mogelijke consequenties. Uit dit voorbeeld kunnen 2 bevindingen geconcludeerd worden:

Aan het breken van klasregels moeten op voorhand al consequenties aan verbonden worden.

Klasregels moeten geregeld herhaald/opgefrist worden, zodat leerlingen zich ervan bewust blijven wat mag en wat niet mag.

Deze bevindingen komen ook terug in de literatuur. Volgens Koenig (2007) heeft het vooraf opstellen van de consequenties een positiever effect op het gedrag van de leerlingen, doordat de consequenties dan objectief opgesteld kunnen worden. Een mogelijks bijkomend effect dat aan de hand van bovenstaande bevinding kan worden opgesteld is dat het vooraf opstellen van een consequentie er zal toe leiden dat de leerkracht sneller de consequentie zal toekennen aan een leerling die zich niet houdt aan een klasregel. Ook de tweede bevinding wordt bevestigd door de literatuur (Alter & Haydon, 2017).

3.2 Resultaten klassikaal opstellen van klasregels

3.2.1 Klasregels

Tabel 3 geeft een overzicht van de klasregels en de gevolgen weer die samen werden opgesteld met de leerlingen van T3CM6 tijdens het begin van het schooljaar 2023-2024.

Opvallend is dat de klasregels van de klas T3CM6 aanzienlijk verschillend zijn dan die van de klas 5DA-BT, wat benadrukte dat niet alle regels universeel toepasbaar zijn. Dit benadrukt het belang van het afstemmen van klasregels op de specifieke behoeften en dynamiek van elke klas.

Tabel 3: Klasregels T3CM6 2023-2024

Klasregel 1	Indien iemand heel dringend naar het toilet moet, krijgt hij/zij hier de toestemming voor.
Gevolg	Indien er misbruik wordt gemaakt, dan mag deze persoon niet meer tijdens de les naar het toilet.
Klasregel 2	Bij twee lesuren na elkaar, wordt er tussen de lesuren minstens een pauze van 5min ingelast.
Gevolg	/
Klasregel 3	Indien er een belangrijk deel is in de les, geeft de leerkracht dit duidelijk aan. Tijdens dit deel is iedereen stil.
Gevolg	Indien je toch praat, kom je vooraan zitten. 3x vooraan, is vooraan blijven zitten tot het einde van het schooljaar.
Klasregel 4	Laboverslagen worden op tijd afgeven.
Gevolg	Je krijgt 1 waarschuwing waarbij je het laboverslag te laat mag afgeven zonder dat er punten worden afgetrokken, daarna is het -10% per dag.
Klasregel 5	Testen worden in overleg met de leerlingen ingepland.
Gevolg	/

Tabel 4 geeft een overzicht van de klasregels en de gevolgen weer die samen werden opgesteld met de leerlingen van T3CM6 tijdens het begin van het schooljaar 2023-2024.

Tabel 4: Klasafspraken 5DA-BT 2023-2024

Klasregel 1	De leerlingen storen de les niet, wat inhoudt dat ze stil zijn en aandachtig de les volgen.
Gevolg	Elke leerling krijgt per les drie waarschuwingen, na deze drie waarschuwingen wordt de leerling naar de pedagogische dienst gestuurd.
Klasregel 2	Bij een onvoldoende op een test, krijgen de leerlingen de mogelijkheid om een herkansingstaak of een herkansingstest te maken. De originele test blijft mee tellen, de herkansing telt voor maximaal 70% van de originele hoeveelheid mee.
Gevolg	Indien de leerkracht merkt dat de leerlingen niet meer voldoende studeren voor de testen, wordt deze regel ontkracht.
Klasregel 3	De leerlingen hebben geen vaste plaatsen tijdens de les chemie.
Gevolg	De leerkracht kan wel leerlingen van plaats doen veranderen indien de leerlingen de les te veel storen.
Klasregel 4	laboverslagen worden op tijd afgeven.
Gevolg	De leerkracht stuurt de dag zelf een email naar de leerlingen om ze op de hoogte brengen dat ze het laboverslag zijn vergeten. Deze leerlingen krijgen 24 uur de tijd om het verslag alsnog af te geven. Daarna hebben ze een nul op dat verslag. Indien ze het nog afgeven kunnen ze nog maximaal 70% halen.
Klasregel 5	Testen en taken worden in overleg met de leerlingen ingepland.
Gevolg	/
Klasregel 6	De leerlingen maken de oefeningen die niet af zijn in de les, thuis verder af als huistaak tegen de volgende les.
Gevolg	Leerlingen die elke huistaak hebben gemaakt in één rapportperiode, krijgen per rapport een bonuspunt.

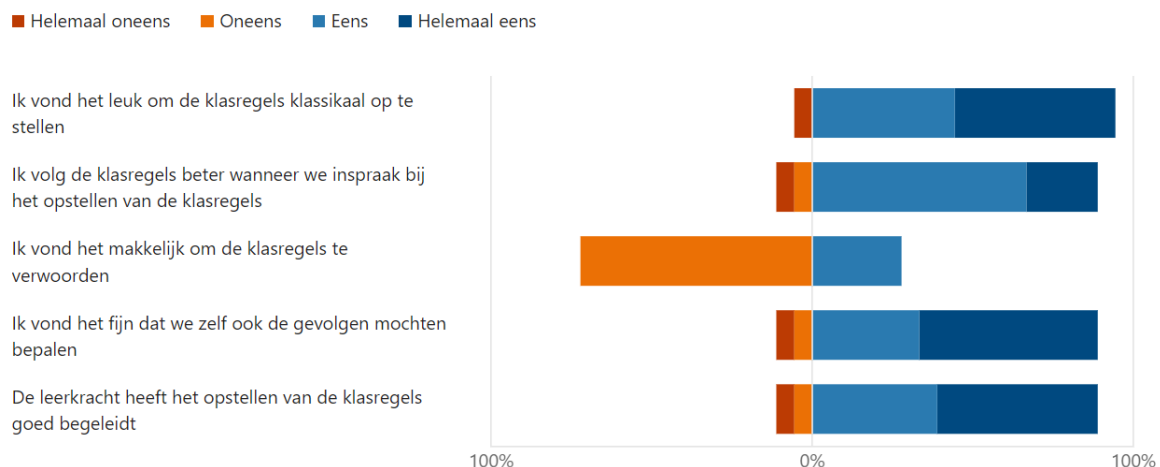
3.2.2 Het opstellen van de klasregels

Het proces van het opstellen van de klasregels verliep verrassend vlot, waarbij de regels binnen slechts één lesuur waren opgesteld. Alle leerlingen, afkomstig uit zowel klas T3CM6 als klas 5DA-BT, namen actief deel aan deze opstelling. Tijdens dit proces ontstond een positieve en boeiende klasdiscussie over wat de leerlingen als essentieel beschouwden om een optimale leeromgeving te creëren.

Figuur 2 geeft de resultaten weer van de bevraging via microsoftforms in de klas T3CM6 en 5DA-BT over het opstellen van de klasregels.

1. Geef je mening op onderstaande beweringen die betrekking hebben tot het opstellen van de klasregels

[Meer details](#)

Figuur 2: Resultaten bevraging over het opstellen van de klasregels (T3CM6 en 5DA-BT)

Deze resultaten geven volgende bevindingen weer:

- De leerlingen vonden het leuk om de klasregels op te stellen, en ze volgen de klasregels beter op omdat ze hier inspraak hebben bij gehad. 70% van de leerlingen vond het moeilijk om de klasregels te verwoorden.
- 89% van de leerlingen geven aan dat het mee opstellen van de gevolgen bij het naleven of verbreken van de klasregels als fijn werd aanvaard. Opmerkelijk is dat 56% van alle bevroagde leerlingen het zelfs zeer fijn vonden.
- Het merendeel van de bevroagde leerlingen zijn het er mee eens dat het klasgesprek dat plaats vond om de kasregels op te stellen goed begeleid werd.

3.2.3 Het toepassen van de klasregels

Figuur 3 geeft de resultaten weer over de bevraging bij de leerlingen van de klassen T3CM6 en 5DA-BT over hun kennis van de klasregels. Hieruit blijkt dat de helft van de leerlingen de klasregels kennen.

2. Ik ken de klasregels.

[Meer details](#)

● Waar
● Niet waar

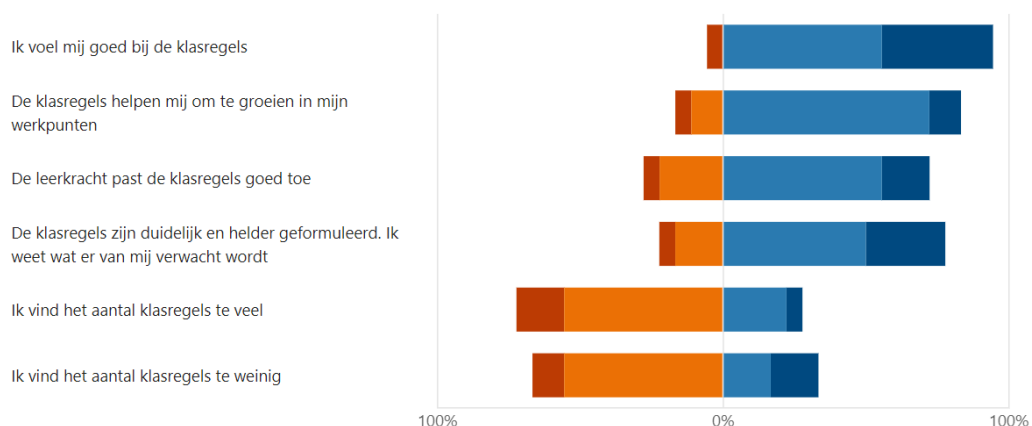
Figuur 3: Resultaten bevraging over het kennen van de klasregels bij de leerlingen van de klas T3CM6 en 5DA-BT

De resultaten over de bevraging bij de leerlingen van de klassen T3CM6 en 5DA-BT over het toepassen van de klasregels wordt weergegeven in figuur 4.

3. Geef je mening over onderstaande beweringen in verband met de klasregels

[Meer details](#)

■ Helemaal oneens ■ Oneens ■ Eens ■ Helemaal Eens

Figuur 4: Resultaten bevraging in de klassen T3CM6 en 5DA-BT over het toepassen van de klasregels

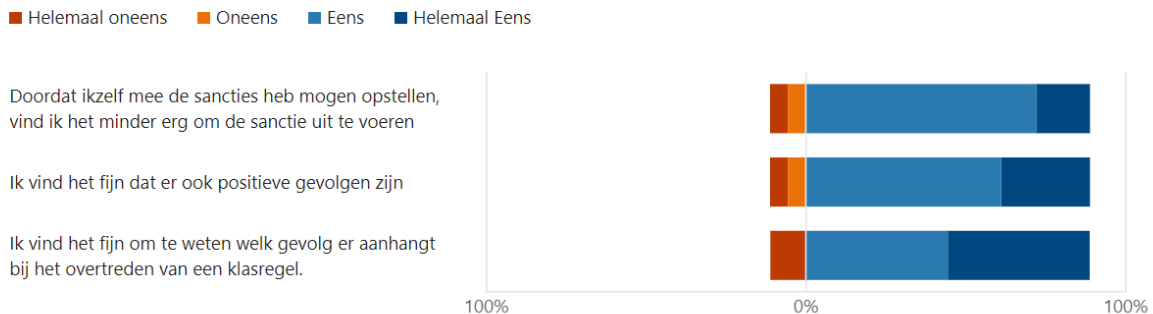
Deze resultaten geven volgende bevindingen weer:

- Het merendeel van de leerlingen geven aan dat ze zich goed voelen bij de klasregels en dat de klasregels helpen hun werkpunten te verbeteren.
- Over het algemeen geven de leerlingen aan dat de klasregels goed geformuleerd zijn en dat ze goed toegepast worden. Er zijn enkele leerlingen die hier niet mee akkoord zijn.
- Na het analyseren van de resultaten blijkt dat 16% van de leerlingen vinden dat er te weinig regels zijn, 16 % van de leerlingen vindt dat er te veel regels zijn en 68% van de leerlingen vindt het aantal regels goed.

Figuur 5 geeft de resultaten weer over de bevraging bij de leerlingen van de klassen T3CM6 en 5DA-BT over de afgesproken gevolgen bij het naleven of verbreken van een klasregel.

4. Geef je mening over onderstaande beweringen over de gevolgen

[Meer details](#)

Figuur 5: Resultaten bevraging in de klassen T3CM6 en 5DA-BT over de gevolgen

Deze resultaten geven volgende bevindingen weer:

- Merendeel van de leerlingen geeft aan dat ze het fijn vinden om te weten wat de mogelijke gevolgen zijn, en ze vinden het minder erg om een sanctie uit te voeren omdat ze deze mee hebben mogen opstellen.
- Overwegend geven de leerlingen aan dat ze het fijn vinden dat er ook positieve gevolgen zijn in plaats van enkel negatieve gevolgen.

De leerlingen moesten tijdens de bevraging ook minstens één positief en één negatief effect gevoel of gevolg geven over het samen opstellen van de klasregels. Hieronder worden de relevante antwoorden weergegeven.

Positief:

- *Je kan de regels zo opstellen dat iedereen er nut bij heeft.*
- *Je kent de straffen en je probeert ze hierdoor te vermijden (dit werd door vier leerlingen geantwoord).*
- *Omdat we zelf inspraak hadden over de klasregels en de gevolgen, voel ik mezelf er ook beter bij.*
- *Door de regels te volgen, worden lessen harmonieuzer en duidelijker in de zin van weten wat we moeten doen om de resultaten te krijgen die we willen.*
- *De sancties zijn streng genoeg. Ze zijn in maat met de klasregels.*
- *Je onthoudt de regels en weet hoe je ze moet gebruiken om de sancties niet te krijgen.*
- *Je voelt je gehoord als leerlingen. Het geeft een fijn gevoel als je als leerling merkt dat de leerkracht rekening houdt met jouw mening/visie.*

Negatief:

- *De regels worden minder serieus genomen.*
- *De leerkracht moet vaker aan ons vragen of wij nood hebben aan nieuwe regels.*
- *Tijdens de start van het schooljaar kan het even vervelend zijn om uit het niks regels te moeten opstellen, misschien meer voorbeelden opstellen of dergelijke.*

4 BESPREKING

4.1 Vooronderzoek

Desondanks dat de literatuur zegt dat het optimale aantal klasregels best tussen de drie en zeven ligt (Alter & Haydon, 2017), kan er uit de resultaten van het vooronderzoek toch geconcludeerd worden dat de leerlingen van T3CM5 een hoeveelheid van 8 klasregels niet als te veel of te weinig aanschouwen. Ook kan er geconcludeerd worden dat de leerlingen vonden dat regels overwegend goed en duidelijk geformuleerd waren. Dit is wel in overeenstemming met de literatuur, deze zegt dat regels zodanig moeten worden opgesteld dat ze het gewenste gedrag van de leerling weergeven in plaats van het ongewenste gedrag (Anderson & Spaulding, 2007). Neem bijvoorbeeld volgende klasregel voor de klas T3CM5: *'Zorg dat je op tijd bent, ben je te laat dan ga je naar de PD.'* Hierin wordt heel duidelijk het gewenste gedrag, namelijk *'zorg dat je op tijd bent'*, vermeld in plaats van het negatieve gedrag, namelijk *'je zorgt dat je niet te laat bent in de les'*.

Over het geven van de straf bij het breken van de regels zijn de meningen van de leerlingen minder uitgesproken. Er waren geen vaste consequenties aan het overtreden van een klasregel besproken. Dit kan mogelijk verklaren waarom de leerlingen aangeven dat de leerkracht niet consequent genoeg was in het staf geven.

4.2 Bevinding leerlingen

4.2.1.1 Opstellen van de klasregels

Uit de bevraging bij de leerlingen kan geconcludeerd worden dat de leerlingen het leuk vonden om de klasregels op te stellen. Tijdens het klasgesprek hebben leerling ook vermeld dat ze zich gehoord en geapprecieerd voelen als ze mee betrokken worden in het opstellen van de klasregels. Hieruit kan al een deel van de onderzoeksvraag beantwoord worden want als leerlingen zich gehoord en geapprecieerd voelen ontstaat er tussen deze leerlingen en de leerkracht een goede band. Volgens Expertise Centrum Hoger Onderwijs (Universiteit Antwerpen)(2020) is een goede relatie tussen leerlingen en leerkracht essentieel voor een positief klasklimaat wat op zijn beurt dan weer zorgt voor een krachtigere leeromgeving. Er kan dus geconcludeerd worden dat het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van de klasregels invloed zal hebben bij het creëren van een krachtige leeromgeving. Een bijkomend effect, dat proefondervindelijk is vastgesteld door mezelf, van het samen opstellen van de klasregels met de leerlingen is dat de leerlingen de klasregels ook beter volgen en dat er minder discussies ontstaat indien een klasregel wordt verbroken en de leerlingen een sanctie krijgen.

De literatuur biedt weinig methodes aan hoe leerlingen betrokken kunnen worden in het opstellen van de klasregels. Uit de bevraging bij de leerlingen kan geconcludeerd worden dat de leerlingen een klasgesprek wel een goede methode vinden indien de leerkracht het klasgesprek goed begeleid. Een nadeel aan deze methode is dat er gewaarborgd moet worden dat de 'stille' leerlingen ook aan het woord komen en ook hun mening over de klasregels uiten. Elke leerlingen moet zich goed voelen bij de klasregels, niet enkel de

luidruchtige leerlingen. Om dit te verhelpen kan er gebruik gemaakt worden van een mentimeter, of een methode waarbij de leerlingen een stem kunnen uitbrengen.

4.2.1.2 Toepassen van de klasregels

Over het algemeen kan gesteld worden dat de leerlingen zich goed voelen bij de klasregels en dat de klasregels hen ook helpen om te groeien in hun werkpunten. Over het algemeen is er bij de leerlingen wat onenigheid over de hoeveelheid regels. Volgens Alter en Haydon (2017) moet het aantal klasregels zich bevinden tussen de drie en zeven. De klas 5DA-BT heeft 6 klasregels opgesteld, de klas T3CM6 heeft 5 klasregels opgesteld. Deze aantallen zijn gelijkend en vallen binnen de hoeveelheid klasregels dat Alter en Haydon (2017) voorstellen. Toch geeft 32% van de leerlingen aan dat ze het aantal klasregels niet goed vinden. De resultaten geven niet duidelijk aan of het aantal klasregels verhoogt of verlaagt moeten worden. Dit kan mogelijks verklaren dat het ideale aantal klasregels voor elke leerling verschillend is. Het kan zijn dat de ene leerling zich goed voelt bij veel klasregels terwijl een andere leerling zich beter voelt bij minder klasregels. Er is hier te weinig onderzoek over verricht om hier een onweerlegbare conclusie over te stellen, verder onderzoek en bevraging bij leerlingen is dus noodzakelijk.

Een volgend belangrijk aspect van klasregels opstellen is het correct verwoorden van de klasregels. Volgens Anderson en Spaulding (2007) is het belangrijk dat de klasregels positief worden verwoord. De klasregels moeten het gewenste gedrag weergeven in plaats van het ongewenste gedrag. Tijdens het opstellen van de klasregels is hier rekening mee gehouden. Zo is klasregel 1 van de klas 5DA-BT als volgt opgesteld 'de leerlingen storen de les niet, wat inhoudt dat ze stil zijn en aandachtig de les volgen' in plaats van 'de leerlingen praten niet tijdens de les'. De leerlingen geven over het algemeen aan dat de klasregels goed geformuleerd zijn. Er zijn ook geen discussies ontstaan tussen de leerkracht en een leerling tijdens het overtreden van een klasregel. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het voor de leerlingen duidelijk is wat er van hen verwacht wordt en dat de klasregels duidelijk zijn voor hen. De resultaten bevestigen de bevindingen van Anderson en Spaulding (2007) en het is dus belangrijk dat er voldoende aandacht wordt besteed aan het positief verwoorden van de klasregels. Dit is belangrijk om mee te nemen als leerkracht wanneer de klasregels in samenspraak met de leerlingen worden opgesteld. Want uit de resultaten blijkt dat het merendeel van de leerlingen het moeilijk vinden om de klasregels te verwoorden. Dit werd ook bevestigd vanuit de praktijk, leerlingen verwoorden de klasregels vaak negatief en niet afgebakend genoeg. Zo was klasregel 1 van 5DA-BT door de leerlingen als volgt verwoorden 'niet praten tijdens de les'. Het is dus als leerkracht belangrijk dat je tijdens het proces van het opstellen van de klasregels goed aftoetst bij de leerlingen wat ze precies bedoelen met deze regels en dat je deze vervolgens positief en eenduidig verwoorden. Zo is de klasregel 'niet praten tijdens de les' geherformuleerd door de leerkracht naar 'de leerlingen storen de les niet, wat inhoudt dat ze stil zijn en aandachtig de les volgen'.

Naast het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van de klasregels, zijn ook de gevolgen en sancties in samenspraak met de leerlingen opgesteld. Het merendeel van de leerlingen gaf aan dat ze het fijn vonden om te weten wat de mogelijke gevolgen zijn, en ze vonden het minder erg om een sanctie uit te voeren omdat ze deze mee hebben mogen opstellen. Anderson en Spaulding (2007) geven aan dat leerlingen de klasregels beter zullen volgen indien ze betrokken werden tijdens het opstellen van de klasregels. De

resultaten van de bevraging bij de leerlingen geven aan dat dit niet enkel van toepassing is op de klasregels, maar ook de gevolgen. Indien de leerlingen worden betrokken bij het opstellen van de gevolgen, zullen de leerlingen het gevolg met minder discussie uitvoeren. Dit bevestigt ook de bevindingen van Bicard (2000) die zegt dat verantwoordelijkheid van de leerlingen zal bevorderd worden als ze betrokken worden bij het opstellen van de klasregels. Het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van de klasregels en gevolgen zal er toe leiden dat de leerlingen meer verantwoordelijkheid zullen opnemen naar het volgen van de klasregels en het uitvoeren van een gevolg. Dit zal leiden naar minder discussies tussen leerlingen en leerkracht wat uiteindelijk een positief effect heeft op het leerklimaat.

4.3 Zelfreflectie

4.3.1.1 *Opstellen van de klasregels*

De klasregels werden tijdens de eerste les van het schooljaar opgesteld. Ik vond dit fijn omdat er toen voldoende ruimte was om de klas en de leerlingen te leren kennen en wat hun noden zijn. Via de vragenlijst die ze moesten invullen tijdens dit moment kon ik de leerlingen goed leren kennen en de leerlingen leerden zichzelf ook beter kennen. Ik merk dat de band tussen mij en de leerlingen van de klassen waarmee ik klasregels heb opgesteld beter is dan bij leerlingen van andere klassen.

4.3.1.2 *Toepassen van de klasregels*

Een aanzienlijk nadeel van het gezamenlijk opstellen van klasregels en gevolgen met de leerlingen is dat elke klas unieke regels ontwikkelt, wat het voor de leerkracht soms lastig maakt om bij te houden welke regels van toepassing zijn in elke klas. Een bijkomend nadeel is dat sommige klasregels en of gevolgen mogelijk niet volledig in lijn zijn met de verwachtingen en stijl van de leerkracht. Een voorbeeld hiervan is klasregel 4 van 5DA-BT, ik vind voor mezelf dat het gevolg van deze klasregel te veel chaos met zich meebrengt aangezien ik nog laboverslagen ben aan het verbeteren een maand na datum. Ook regel 1 van 5DA-BT valt buiten mijn stijl als leerkracht. Ik stuur niet zo snel leerlingen naar de pedagogische dienst, met gevolg merk ik dat ik zelf deze klasregel niet toepas. Het is dus niet enkel belangrijk dat de leerlingen zich goed voelen bij de klasregels en gevolgen maar ook de leerkracht moet zich hier goed bij voelen.

Tijdens de bevraging bij de leerlingen heb ik ook de leerlingen bevraagd welke klasregel ze goed vinden en waarom. Helaas zijn hier geen bruikbare resultaten uitgekomen. Maar uit mijn eigen bevindingen kan ik wel een antwoord formuleren op de vraag 'kunnen leerlingen goede klasregels maken'. Wat mij opviel was dat de leerlingen vooral klasregels opstelden vanuit hun eigen standpunt en niet zo zeer vanuit het klas standpunt of vanuit het standpunt van de leerkracht. Volgende voorbeeld verduidelijkt dit, de leerlingen kwamen vooral af met regels als 'wij mogen naar het toilet gaan tijdens de les', 'we krijgen geen vaste plaatsen', 'indien we een slechte test maken, krijgen we een herkansingstaak', In deze regels zitten zeker bruikbare elementen, maar deze klasregels hebben weinig invloed op het klasmanagement. Het is dus belangrijk dat je als leerkracht een vertrekpunt voorziet voor de leerlingen waarop ze hun regels kunnen baseren. Zoals Bicard (2000) aangeeft is het zinvol dat je als leerkracht de leerlingen een aantal regels of onderwerpen

van regels (vb, taken indienen, gehoorzaamheid tijdens de les,...) geeft die ze vervolgens mogen aanpassen of uitbreiden. Naast het opstellen van de klasregels, moesten de leerlingen ook de gevolgen opstellen. Ik vond dat de leerlingen relatief strenge gevolgen opstelden (vb, laboverslag te laat ingediend: -30%), maar de leerlingen hebben nooit geklaagd over deze gevolgen toen ze toegepast werden. Met behulp van de bevraging bij de leerlingen en mijn eigen bevindingen kan er gesteld worden dat leerlingen in staat zijn om bruikbare klasregels op te stellen mits de leerlingen een vertrekpunt krijgen dat ze kunnen bewerken. Ook zijn de leerlingen in staat om gevolgen op te stellen bij het breken van een klasregel.

Wat bij mijzelf is opgevallen is dat ik de klasregels niet volledig ken. Ik heb de klasregels op smartschool geplaatst voor de leerlingen en deze voor mezelf afgedrukt en in mijn map gestoken. Maar ik heb geen aandacht gestoken in het aanleren van de klasregels, met gevolg dat ik de klasregels niet ken. Ook uit de bevraging bij de leerlingen blijkt dat het merendeel van de leerlingen de klasregels niet kent. Zoals Alter en Haydon (2017) al aangaven is het belangrijk om voldoende aandacht te besteden aan het aanleren van de klasregels aan de leerlingen. Want het is een logisch gevolg dat de leerlingen de klasregels niet volgen indien ze de klasregels niet kennen.

5 CONCLUSIE

Het doel van dit onderzoek was om na te gaan wat het effect is van het betrekken van de leerlingen bij het opstellen van het klasbeleid op het klasklimaat. Uit het onderzoek blijkt dat het effect afhangt van verschillende factoren. Het is namelijk belangrijk dat de klasregels goed worden opgesteld. Hierin is de begeleiding van de leerkracht cruciaal. Leerlingen kunnen bruikbare klasregels en gevolgen opstellen als ze een vertrekpunt aangereikt krijgen waarop ze zich kunnen baseren. Vervolgens is het belangrijk dat de leerkracht de opgestelde regels door de leerlingen positief en specifiek hervormt zodat de klasregels het gewenste gedrag van de leerlingen weergeven. Het positief en specifiek verwoorden van de klasregels zorgt voor minder discussies tussen leerlingen en leerkrachten omdat de leerlingen een beter zicht krijgen wat er van hen wordt verwacht.

Indien de klasregels in samenspraak met de leerlingen goed zijn opgesteld zal dit een positief effect hebben op het klasklimaat aangezien leerlingen meer hun verantwoordelijk zullen opnemen. Leerlingen voelen zich meer gehoord en voelen zich goed bij de klasregels omdat ze deze mee hebben mogen opstellen. Hierdoor zullen de leerlingen de klasregels beter naleven, wat zal leiden naar meer gewenste gedrag van de leerlingen, minder discussies en een meer gemoedelijke klassfeer. Er kan dus geconcludeerd worden dat de leerlingen betrekken bij het opstellen van het klasbeleid een positief effect heeft op het klasklimaat.

6 REFERENTIES

- Alter, P., & Haydon, T. (2017). Characteristics of Effective Classroom Rules: A Review of the Literature. *Teacher Education and Special Education*, 40(2), pp. 114-127. doi:10.1177/0888406417700962
- Anderson, C. M., & Spaulding, S. A. (2007). Using Positive Behavior Support to Design Effective Classrooms. *Beyond Behavior*, 16(2), pp. 27-31. Opgehaald van <https://www.jstor.org/stable/24011639>
- Bicard, D. F. (2000, Mei). Using Classroom Rules to Construct Behavior. *Middel School Journal*, 31(5), pp. 37-45. Opgehaald van <https://www.jstor.org/stable/23043510>
- Declerck, E., & Omeij, E. (2002-2003). *Het lerarenrekort in Vlaanderen*. Gent: Universiteit Gent.
- Del Guercio, R. (2011, Januari). Back to the Basics of Classroom Management. *The education Digest*, 76(5), pp. 39-43. Opgehaald van <https://www.proquest.com/magazines/back-basics-classroom-management/docview/819261044/se-2?accountid=27889>
- ExpertiseCentrum Hoger Onderwijs (UniversiteitAntwerpen),. (2020, november). *Positive vibration, yeah! Een positief klasklimaat*. Opgehaald van https://medialibrary.uantwerpen.be/files/53980/a7573dd5-af21-4ca0-bc4c-501e1bfbce5e.pdf?_ga=2.50001124.311511410.1661766092-111128178.1647852995
- Gable, R. A., Hester, P. H., Rock, M. L., & Hughes, K. G. (2009, Maart). Back to Basics Rules, Praise, Ignoring, and Reprimands Revisited. *Intervention in School and Clinic*, 44(4), pp. 195-205. doi:10.1177/1053451208328831
- IDP 2022: ONDERWIJSKWALITEIT DAALT WAAR ER LERAREN TEKORT ZIJN. (2023, Januari 13). Opgehaald van Katholiek Onderwijs Vlaanderen : <https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/idp-2022-onderwijskwaliteit-daalt-waar-er-leraren-tekort-zijn>
- Ingemarson, M., Rosendahl, I., Bodin, M., & Birgegård, A. (2019, November 12). Teacher's use of praise, clarity of school rules and classroom climate: comparing classroom compositions in terms of disruptive students. *Social Psychology of Education*, 2020(23), pp. 217-232. doi:10.1007/s11218-019-09520-7
- Koenig, L. J. (2007). *Smart Discipline for the Classroom : Respect and Cooperation Restored*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Korpershoek, H., Harms, T., de Boer, H., van Kuijk, M., & Doolaard, S. (2016, September). A Meta-Analysis of the Effects of Classroom Management Strategies and Classroom Management Programs on Students' Academic, Behavioral, Emotional, and Motivational Outcomes. *Review of Educational Research*, 86(3), pp. 643-680. doi:10.3102/0034654315626799

- Simonsen, B., Fairbanks, S., Briesch, A., Myers, D., & Sugai, G. (2008, Aug). Evidence-based Practices in Classroom Management: Considerations for Research to Practice. *Scholarly Journal*, 31(3), pp. 351-380. Opgehaald van <https://www.proquest.com/scholarly-journals/evidence-based-practices-classroom-management/docview/202675482/se-2?accountid=27889>
- Struyven, K., Coppens, L., Decabooter, I., Dierick, S., Saenen, L., & Vervoort, A. (2022). Leren en Ontwikkeling. Pedagogiek en didactiek voor educatieve masters. [*Cursus Leren en Ontwikkeling UHasselt - vakcode 4159*]. Diepenbeek: Universiteit Hasselt.

7 BIJLAGEN

7.1 Bevraging leerlingen vooronderzoek

1. Hoe sta jij tegenover de klasregels van de leerkracht? *

	helemaal oneens	oneens
De leerkracht heeft de klasregels duidelijk meegedeeld met ons	☐	☐
Ik weet waar ik de klasregels terug kan vinden indien ik ze niet meer ken	☐	☐
De leerkracht heeft te veel regels	☐	☐
De leerkracht heeft te weinig regels	☐	☐
De klasregels zijn duidelijk en specifiek geformuleerd	☐	☐
De leerkracht is flexibel genoeg in het straf geven	☐	☐
De leerkracht is consequent in het staf geven	☐	☐
De straffen die de leerkracht geeft, zijn zinvol en in lijn met de overtreden regel	☐	☐

2. Hoe beoordelen jullie de klasregels van de leerkracht? *

	Te vrij	Vrij	Rechtvaardig
Hoe beoordelen jullie de regels van de leerkracht	☐	☐	☐
Hoe beoordelen jullie de straffen van de leerkracht	☐	☐	☐

3. Hoe sta jij tegenover onderstaande stellingen over strafbeleid? *

	Helemaal oneens	Oneens
Ik vind dat elke leerling een persoonlijk strafbeleid moet krijgen	☐	☐
Ik vind dat elke leerkracht hetzelfde strafbeleid moet hebben	☐	☐
Ik vind dat er ook plaats moet zijn voor beloningen in plaats van enkel straffen	☐	☐
Ik vind dat er <u>meer</u> oog moeten zijn voor beloningen dan voor straffen	☐	☐

4. Stel, in het begin van het schooljaar mag je als klas een aantal regels opstellen en ook straffen opleggen indien de regels worden gebroken. *

- ☐ Ik vind dit een goed idee
- ☐ Ik vind dit geen goed idee

5. Hoeveel regels zou je dan opstellen? *

6. Zou je graag hebben dat de leerkracht in samenspraak met de leerling, voor elke leerling een persoonlijk gedragsbeleid opstelt. *

☐ ik vind dit een goed idee

☐ Ik vind dit geen goed idee

7. Omschrijf wat volgens jouw het ideale strafbeleid is voor een leerling.
*

7.2 Bevraging leerlingen opstellen en hanteren van klasregels

1. Geef je mening op onderstaande beweringen die betrekking hebben tot het opstellen van de klasregels *

	Helemaal oneens	Oneens
Ik vond het leuk om de klasregels klassikaal op te stellen	☐	☐
Ik volg de klasregels beter wanneer we inspraak bij het opstellen van de klasregels	☐	☐
Ik vond het makkelijk om de klasregels te verwoorden	☐	☐
Ik vond het fijn dat we zelf ook de gevolgen mochten bepalen	☐	☐
De leerkracht heeft het opstellen van de klasregels goed begeleidt	☐	☐

2. Ik ken de klasregels. *

- ☐ Waar
- ☐ Niet waar

3. Geef je mening over onderstaande beweringen in verband met de klasregels *

	Helemaal oneens	Oneens
Ik voel mij goed bij de klasregels	☐	☐
De klasregels helpen mij om te groeien in mijn werkpunten	☐	☐
De leerkracht past de klasregels goed toe	☐	☐
De klasregels zijn duidelijk en helder geformuleerd. Ik weet wat er van mij verwacht wordt	☐	☐
Ik vind het aantal klasregels te veel	☐	☐
Ik vind het aantal klasregels te weinig	☐	☐

4. Geef je mening over onderstaande beweringen over de gevolgen *

	Helemaal oneens	Oneens
Doordat ikzelf mee de sancties heb mogen opstellen, vind ik het minder erg om de sanctie uit te voeren	☐	☐
Ik vind het fijn dat er ook positieve gevolgen zijn	☐	☐
Ik vind het fijn om te weten welk gevolg er aanhangt bij het overtreden van een klasregel.	☐	☐

5. Geef minstens 1 positief effect, gevoel, gevolg,... over deze methode van het opstellen van klasregels *

6. Geef minstens 1 negatief effect, gevoel, gevolg,... over deze methode van het opstellen van klasregels *

7.3 Creatief document

7.3.1 Sjablonen

7.3.1.1 Vragenlijst

Vragenlijst sterktes en zwaktes

Vraag 1: Ontdek je eigen sterktes en zwaktes in de klas en tijdens het leren door na te gaan of onderstaande stellingen bij jouw passen (helemaal eens) of niet van toepassing zijn voor jou (helemaal oneens).

	Helemaal oneens	oneens	neutraal	eens	Helemaal eens
Ik heb altijd mijn lesmateriaal bij.					
Ik ben altijd op tijd met het afgeven van mijn taken.					
Ik weet wat ik moet leren voor een test.					
Het lukt mij om mijn schoolplanning te maken.					
Ik heb nood aan stilte en rust tijdens de les om goed te kunnen opletten.					
Ik zit graag op een vaste plaats tijdens de les.					
Mijn GSM leidt mij af tijdens de les.					
Ik heb nood aan duidelijke instructies.					
Ik vind het leuk als er ruimte is om mopjes te vertellen tijdens de les.					
Ik heb nood aan ruimte om persoonlijke situaties kwijt te kunnen tijdens de les.					
Ik spreek de leerkracht zelf aan indien ik niet mee ben met de leerstof.					
Andere:.....					

Vraag 2: Hieronder vindt je een aantal vragen die betrekking hebben bij het schetsen van jou ideale leeromgeving voor het vak chemie. Probeer op onderstaande vragen een zo concreet mogelijk antwoord te vormen.

a. Wat is voor jouw belangrijk om een (chemie)les aangenaam en/of interessant te maken?

.....

.....

.....

.....

b. Wat heb jij nodig om goed mee te werken in een les chemie?

.....

.....

.....

.....

c. Wat is voor jou belangrijk om thuis voor chemie te willen of kunnen werken?

.....

.....

.....

.....

d. Wat verwacht jij van de leraar als je resultaten niet zo goed zijn?

.....

.....

.....

.....

e. Wat zou je graag in het begin van het schooljaar afspreken en schreef je hierboven nog niet neer?

.....

.....

.....

.....

f. Wat heb jij nodig om van de les chemie een vertrouwelijke omgeving te maken.

.....

.....

.....

.....

7.3.1.2 Opstellen van klasregels

Brainstorm Klasregels

Vul hieronder 3 klasregels op die jou kunnen helpen om van jouw zwaktes, sterktes te maken.

Overleg je klasregels met je buur, indien hieruit nog nieuwe klasregels ontstaan mag je deze hieronder noteren.

Officiële klasregels

Bespreek klassikaal, onder begeleiding van de leerkracht, de klasregels die jullie hebben opgesteld. Vanuit alle klasregels die jullie hebben opgesteld, worden er 4 regels geselecteerd. De leerkracht vult aan met 2 regels die niet onderhandelbaar zijn. Vul deze regels hierin.

Regel 1:

Gevolg:

Regel 2:

Gevolg:

Regel 3:

Gevolg:

Regel 4:

Gevolg:

Regel 5:

Gevolg:

Regel 6:

Gevolg:

Datum:

Handtekening leerling:

7.3.2 Instructieblad leerkracht

Deel 1: Vragenlijst sterktes en zwaktes

STAP 1: Laat de leerlingen de vragenlijst van sterktes en zwaktes invullen.

Deel 2: Opstellen van de klasregels

STAP 1: Laat elke leerlingen aan de hand van het blad waarop ze hun sterktes en zwaktes hebben opgeschreven elk 3 klasregels die voor hen zouden passen noteren.

STAP 2: Laat de leerlingen een 5tal minuten hun gevormde klasregels met hun buur overlopen

STAP 3: Ga in een kring zitten met alle leerlingen en laat de leerlingen hun klasregels overlopen, je kan eventueel deze klasregels op het bord schrijven. Duid dan zeker de regels die meermaals voorkomen aan.

STAP 4: Nu ga je klassikaal en in samenspraak met alle leerlingen 3-tal regels selecteren, indien het een grote klas of indien je aanvoelt dat de leerlingen nood hebben aan meer regels kan je ook 5-tal regels selecteren.

Indien er geen 'goede' regels naar boven komen of de leerlingen er niet over eens geraken kan je volgende regels als inspiratie in het gesprek brengen

Mogelijke regels:

- De planning van de testen wordt klassikaal besproken
- Je maakt je oefeningen altijd tegen de volgende les, indien je vast zit zoek je hulp bij elkaar vooraleer je naar de leerkracht komt
- Je leert telkens voor je test
- Je geeft je laboverslagen op tijd af
- Er is ruimte in de les om persoonlijke verhalen te delen met de klas
- Er is ruimte voor grapjes in de klas
- Het is stil in de klas
- GSM in de boekentas, hotel of vooraan op de bank van de leerkracht

STAP 5: Eens de klasregels zijn geselecteerd, ga je klassikaal aan elke klasregel een sanctie hangen. Dit doe je ook in samenspraak met de leerlingen. Om het gesprek op gang te brengen kan je onderstaande sancties uitknippen en op een bank in het midden leggen ter inspiratie.

STAP 6: Schrijf deze regels en sancties op, op het klasregelblad. Op dit blad vul je als leerkracht ook nog een 2-tal regels met sancties op die van jouw komen, deze zijn niet onderhandelbaar.

Deel 3: Het herbekijken van de klasregels

STAP 1: Ga voor jezelf na welke klasregels niet goed passen bij jou als leerkracht. Vb als jij niet zo snel een leerlingen uit de klas zet, maar dit is wel een gevolg bij één van de klasregels, dan zal je niet zo snel dit gevolg uitvoeren. De klasregel werkt dan niet voor jou en zal dan aangepast moeten worden. Jij gaat als leerkracht in deze stap na welke klasregels er voor jou veranderd moeten worden.

STAP 2: Doe een individuele bevraging bij de leerlingen (vb met microsoftforms) waarbij de leerlingen hun mening geven over elke klasregel. Laat ze vooral nadenken of de klasregel een positief effect teweeg brengt bij hen.

STAP 3: Ga na welke klasregels een aanpassing nodig hebben, dit kan de klasregel zelf zijn of het gevolg. Deze beslissing maak je op basis van de resultaten vanuit stap 1 en 2.

STAP 4: Pas de regels en of de gevolgen aan in samenspraak met de leerlingen. Dit kan je doen door middel van een kringgesprek, het gebruiken van een mentimeter.

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt

Campus Hasselt:

Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt

Campus Diepenbeek:

Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek